

Stručni skup 16. strokovno srečanje konservatorjev-restaratorjev

Ljubljana, Slovenija, 11. svibnja 2016.

U Ljubljani je 11. svibnja 2016. održan tradicionalni 16. stručni skup konzervatora-restauratora, koji već drugi put ugošćuje Odjel za konzerviranje i restauriranje u Narodnoj galeriji u Ljubljani. Uz Narodnu galeriju, organizirali su ga Društvo restauratora Slovenije i Zajednica muzeja Slovenije uz novčanu potporu Ministarstva kulture Republike Slovenije i sponzorstvo poduzeća Gnom, Zarja elektronika, Premat d.o.o., Medium tisk & design, Euromix d.o.o., Archa, Kambič, Crescat, Samson Kamnik d.o.o., 3 D Stražišar d.o.o., Studio Černe, Okvir, Klet Brda i Tektonik.

Skup poprima sve veću međunarodnu važnost, pa su se slovenskim konzervatorima-restauratorima pridružili kolege iz Hrvatske, Češke, Srbije, Makedonije i Egipta.

Cilj skupa bio je upoznavanje s novim tehnikama na području konzerviranja i restauriranja na raznovrsnim predmetima baštine zemalja sudionica te unaprjeđenje znanja i razvoja struke, kao i razmjena iskustava.

Pozdravne govore održale su Martina Vuga, voditeljica Odjela za konserviranje-restauriranje Narodne galerije, i Barbara Jaki, ravnateljica Narodne galerije, a skup su otvorile Jana Šubić Prisljan, predstavnica Skupnosti muzejev Slovenije, i Martina Lesar Kikelj, predsjednica Društva restavratorjev Slovenije.

Nakon otvorenja, uslijedila su tri predavanja kolega iz Restauratorskog centra Instituta za zaštitu kulturne baštine Republike Slovenije posvećena višegodišnjem projektu obnove Narodne galerije. O obnovi Narodne galerije – projektu, istraživanjima te planiranju i izvedbi opsežnih konzervatorsko-restauratorskih radova govorio je kolega Matej Zupančič u predavanju pod naslovom *Konzervatorsko-restavratorska dela na Narodni galeriji*. Plan je sadržavao precizne upute o čuvanju i očuvanju svih dijelova tog spomenika kulture, potrebnim postupcima zaštite te vrlo precizno razrađenim konzervatorsko-restauratorskim radovima koje je bilo potrebno obaviti. Prije bilo kakvih postupaka izrađena je iscrpna studija o načinu i izgradnji same zgrade te preinakama koje su s vremenom u njoj obavljene. Obnova galerije započeta je 2011. godine i u tom višegodišnjem projektu sudjelovalo je više od stotinjak konzervatora-restauratora i drugog osoblja.

Kolegice Katja Kavkler i Petra Bešlagić u predavanju pod naslovom *Naravoslovne preiskave na Narodni galeriji-fasada, ostenje, stavbno pohištvo in kovinske ograje* izložile su rezultate mikroskopske i spektroskopske analize predmeta kulturne baštine, koje su često temelj za planiranje konzervatorsko-restauratorskih intervencija. S namjerom da se dobije što više informacija o različitim elementima zgrade Narodni dom u kojoj je smještena Nacionalna galerija Slovenije, uzorkova-

na su pročelja, unutarnja žbuka i ukrasni elementi u raznim sobama, ograde, vrata i prozori. Cilj je bio utvrditi izvornu shemu boja i, u određenim slučajevima, materijale svih uzorkovanih elemenata kako bi restauratore opskrbili svim potrebnim informacijama za obavljanje njihova rada. Svi su građevinski elementi u prošlosti bili obnavljani, stoga je (mikro)uzorkovanje bilo jedini način za dobivanje relevantnih informacija. Predstavljani su rezultati dobiveni pomoću optičkih i skenirajućih elektroničkih mikroskopa (SEM/EDS), kao i infracrvenih i Ramanovih spektrometara.

Martina Lesar Kikelj i Anka Batič predstavile su *Dekoratívne šablonske stenske podslikave v Narodni galeriji – različni pristopi konserviranja i restavriranja*. Izložile su nova saznanja dobivena sondiranjem zidova i stropova, pri čemu su otkriveno ukrasne zidne slike koje potječu iz vremena gradnje zgrade 1895.–1896. Zidne slike dizajnirane su pretežno u neorenesansom stilu te su u njih inkorporirani i nacionalni ukrasi. Osim pedantnog popisa po kojem se provodi zaštita na svim elementima baštine i općim smjernicama o tehnologiji i metodologiji rada, plan očuvanja morao je strogo slijediti važeće građevinske propise.

Potom je otvorena izložba postera te su uslijedila posterska izlaganja, kojima su obuhvaćena sva područja očuvanja kulturnog nasljeđa. Predstavljena je i tiskana publikacija *Konservator-restavrator Povzetki međunarodnega strokovnega srečanja 2016.*, koja sadržava 82 sažetka posterskih izlaganja, popraćena i kraćim sažetkom na engleskom jeziku.

Od radova na papiru posebno se ističu konzervatorsko-restauratorski tretmani obavljeni na Bibliji Dalmatini iz 1584. koja je zbog oštećenja bila praktički neupotrebljiva. Istražne i konzervatorsko-restauratorske radove predstavile su Blanka Avguštin Florjanović i Darja Harauer iz Arhiva Republike Slovenije.

Među radovima na području slikarske ostavštine ističu se tretmani obavljeni na Carpaccijevim renesansnim umjetninama, gdje su za uklanjanje laka neprikladna retuša korištena otapala te je naposljetku do izražaja došla prelijepa slika reva paleta boja. Radove su predstavile Sanela Hodžić i Barbka Gosar Hirci iz ZVKDS Restavratorski center.

Konzervatorsko-restauratorskim radovima arheoloških metalnih predmeta pokazalo se da bez znanstvenih istraživanja nije moguće dosegnuti suvremene standarde na tom području.

Također zahtjevna bila je obnova kamenitog brojčanika piranskog kampa-nela, koju je predstavio Rok Hafner iz GNOM-a d.o.o. Među znanstvenim istraživanjima, pokazala su se zanimljiva djela Jožefa Petkovška, koja dokazuju da je slikar puno svojih djela preslikao ili izmijenio, što je izložio Andrej Hirci iz Narodne galerije.

Napredak je viđen i u organizaciji i opremanju depoa jer je *Evalvacija slovenskih muzejev 2006–2008* pokazala da je upravo ta problematika među najkritičnijima.

Na nekoliko postera predstavljene su međunarodne radionice u kojima se ukazuje na važnost dodatnog obrazovanja konzervatora-restauratora, pogotovo u onim područjima gdje nam znanja najviše nedostaje. Među njima je i poster Andreje Dragojević iz Hrvatskog državnog arhiva (HDA), na kojem je predstavila međunarodnu ljetnu školu Ligatus, održanu u HDA 2015. godine.

Prezentirana su i zanimljiva rješenja na području izrade zaštitne ambalaže, posebice arhivskog gradiva. Na tu temu Jadranka Šporčić, djelatnica Središnjeg laboratorija za konzerviranje i restauriranje HDA predstavila je zaštitne kutije i mape arhivskoga gradiva na pergameni, kao i gradiva s ovješanim pečatima i drugim dodatcima.

Nakon posterskih izlaganja uslijedile su četiri prezentacije pojedinih vrijednih predmeta baštine Republike Slovenije.

Andrej Štolfa iz Narodne in univerzitetne knjižnice u Ljubljani predstavio je, u okviru teme *Restauriranje in zaštita anatomskih atlasov*, konzervatorsko-restauratorske radove na dvije knjige koje je bilo potrebno pripremiti za izlaganje povodom 500. obljetnice rođenja začetnika znanstvene anatomije Andreasa Vesaliusa u Narodnoj in univerzitetnoj knjižnici (NUK). Prezentirane su obavljene manje intervencije na knjizi Andreasa Vesaliusa *De Corporis Humani Fabrica*, objavljenoj u Baselu 1644., i knjizi Williama Hunterja *Anatomia Uteri Humani Gravidi*, objavljenoj u Birminghamu 1774. godine. S obzirom na njihovu veličinu i osjetljivosti strukture uveza, za izlaganje je bilo nužno izraditi podloške u skladu s njihovom veličinom. Za te knjige izrađena je i zaštitna ambalaža u koju će se knjige, nakon izlaganja, pohraniti. Kolega ističe da NUK povremeno organizira izložbe vrijednih i rijetkih knjiga koje nisu dostupne širemu krugu korisnika te ukazuje na važnost i ulogu konzervatora-restauratora u pripremi gradiva za izlaganje.

Miran Pflaum iz Narodnog muzeja Slovenije održao je predavanje na temu *3D kopija piščali iz Divjih bab*. Predstavljena su znanstvena istraživanja provedena na ostatcima frule izrađene od bedrene kosti 60.000 godina starog mladog špiljskog medvjeda. Istraživanja su obavljana u razdoblju 2003.–2015., a s obzirom na krhkost materijala i mogućnosti kontaminacije, nije bila moguća izravna intervencija, nego se na temelju rezultata mjerenja provedenih analiza na izvorniku nastojala izraditi replika čim vjernija originalu.

Veronika Pflaum iz Gorenjskog muzeja na temu *Izdelava rekonstrukcije poznoantičnega lamelnega oklepa iz Kranja* predstavila je način rekonstrukcije kasnoantičkog lamelnog oklopa te preliminarna ispitivanja koja su prethodila kako poslovima zaštite i konzerviranja samog izvornika, tako i za rekonstrukcije tog predmeta.

Martin Klinc održao je predavanje na temu *Mikrovalovno zatiranje lesnih škodljivcev v podokvirjih slik*, u kojem ukazuje da je uništavanje štetočina mikrovalovima u podokvirima slika vrlo brza i učinkovita metoda u usporedbi s ostalim. Za Pokrajinski muzej Ptuj-Ormož ozračen je podokvir slike poprsja venecijanskog dužda, inv. br. G-824, koji je bio inficiran insektima iz porodice *anobiidae*. Mikrovalovi su vrlo pogodni za uništavanje nametnika jer sadržavaju više vlage od materijala kojima se hrane. Zračiti se mogu cijeli predmeti ili njihovi dijelovi.

Na kraju, treba reći kako je ovaj stručni skup iznimno vrijedan doprinos unaprjeđenju rada u konzervatorsko-restauratorskoj struci, iznimno je dobro organiziran i otvara pristup i mogućnosti upoznavanja s radom konzervatora-restauratora iz raznih područja i djelatnosti.

Suzana Njegač